

УДК 72.01

д.арх., професор Івашко Ю.В.,
Київський національний університет будівництва і архітектури

УСПЕНСЬКИЙ СОБОР: ДОВГА ДОРОГА ДО ХРАМУ
(кілька слів про монографію «Успенський собор: методичні засади і
хронологія відтворення»)

Охарактеризована монографія М.І. Орленка, присвячена Успенському собору Києво-Печерської Лаври, виявлена актуальність видання для реставрації і нового храмовбудування.

Ключові слова: Успенський собор, Києво-Печерська Лавра, відтворення.

Кожний народ має свою долю і свою дорогу, яка веде до Храму. Для України, як і для всього східнослов'янського світу, таким основним храмом завжди був Успенський собор Києво-Печерської Лаври. Цьому Храму судилася нелегка історія, і на його долю випало багато складних випробувань. Його руйнували князі в період міжусобиць і численні загарбники, а в 1941 році внаслідок вибуху Успенський собор був зруйнований і довгі десятиліття пролежав у руїнах. Відтворення Успенського собору нашими сучасниками стало спокутою за гріхи попередніх поколінь.

Саме тому майже 900-сторінкова монографія президента корпорації «Укрреставрація» М.І.Орленка «Успенський собор Києво-Печерської Лаври: методичні засади і хронологія відтворення», яка тільки-то вийшла з друку, – це не просто опис подій минулого чи сухий науковий звіт про хід реставраційних робіт, це свідчення безпосереднього учасника подій, які не мають аналогів в вітчизняній практиці реставрації, оскільки більшість будівельних процесів були унікальними. Через це в кожному розділі поряд з науковими матеріалами постійно відчуються власні емоції автора.

Монографія охоплює історію Успенського собору, детально описує хід і результати досліджень зруйнованого собору та поетапно відтворює всю хронологію його відтворення – від первісного задуму до акту Державної приймальної комісії. Монографія складається з передмови, анотацій двома мовами, вступу і шести розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, додаткових розділів по освяченню головного вівтаря і престолу приділу Іоанна Богослова, словника спеціальних термінів, списку літератури та додатків. В передмові М. І. Орленко торкається складних питань місця реставраційної галузі в житті суспільства, особливо наголошуючи, «що розглядати реставрацію лише з науково-технічного боку і обмежуватись лише

Микола Орленко

УСПЕНСКИЙ
СОБОР

КИЕВО-ПЕЧЕРСЬКОЇ ЛАВРИ

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ І ХРОНОЛОГІЯ ВІДТВОРЕННЯ

Відомості
святині України

До 78 річниці
корпорації
УКРРЕСТАВРАЦІЯ

виробленням конкретних методик виконання реставраційних та консерваційних робіт означало б принизити ту надзвичайно важливу і відповідальну роль, яку відіграє реставрація на сучасному етапі розвитку суспільства. Без усвідомлення того філософського контексту, який стоїть за відтворенням видатних пам'яток, незрозумілою стає сама потреба в реставрації як показнику рівня цивілізованості суспільства» [1, с.9].

В першому розділі, який має назву «Історичний огляд», автор наводить легенду про будівництво Успенського собору, його долю в князівські часи і в ХІУ-ХХ століттях, описує долю собору в довоєнні роки, зруйнування собору в 1941 році, руйнування в післявоєнні роки, а також наголошує на особливому значенні Успенського собору для України і всього православного світу.

Другий розділ має назву «Комплексні науково-реставраційні дослідження» і містить детальний опис історико-архівних і бібліографічних досліджень, архітектурно-археологічних та петрографічних досліджень, інженерно-геологічні вишукувань, комплексних науково-реставраційних досліджень, науково-проектні роботи і програму досліджень.

В третьому розділі «Розробка науково-реставраційної проектно-кошторисної документації» наведено коротку довідку по комплексним науково-реставраційним дослідженням і проведеним науково-проектним роботам 1981-1990 років, обговорення проекту відтворення, науково-реставраційне обґрунтування, комплексну програму робіт з відтворення собору, концепцію відтворення собору і розробку науково-проектної документації.

Розділи чотири – шість безпосередньо описують в хронологічній послідовності весь унікальний процес відтворення Успенського собору. В розділі чотири «Хронологія відтворення, графіки виконання робіт та методичні рекомендації по технології виконання основних видів робіт» описано загальнобудівельні роботи, їх технологію, графіки робіт, проведення Державної приймальної комісії по прийняттю собору в експлуатацію. Розділ п'ятий «Живопис Успенського собору» присвячений стінопису на фасадах та в інтер'єрах. В ньому описано історію створення композицій, сюжети, дослідження стінопису, концепцію відтворення живопису, ескізний проект, робочий проект, графіки виконання живописних робіт і технологію робіт. В шостому розділі «Іконостаси Успенського собору» описано численні іконостаси – головний іконостас та іконостаси приділів, їх історію, концепцію відтворення, ескізний та робочий проект, графіки робіт, технологію робіт.

В загальних висновках автор звертається до питання унікальності Успенського собору, узагальнює мету відтворення такого унікального об'єкту, стисло підсумовує, чому складність робіт вимагала найвищого рівня

реставраційної майстерності, підкреслює спадкоємний зв'язок проведених робіт з попередніми дослідженнями.

Монографія вміщує унікальний ілюстративний ряд – архівні фотографії, обмірні креслення, фотографії певного етапу будівельних робіт, фасадів, інтер'єрів, іконостасів та окремих ікон.

Немає сумніву, що така ґрунтовна монографія по одному об'єкту архітектури – це унікальне явище, оскільки вперше в одному виданні зібрано всі матеріали, які дають повну уяву про хід виконання робіт на кожному етапі відтворення. Монографія М.І.Орленка «Успенський собор Києво-Печерської Лаври: методичні засади і хронологія відтворення» буде корисною і для реставраторів в Україні та за кордоном, і для практикуючих архітекторів, і для науковців, а також для студентів різних навчальних закладів. Відродження Успенського собору і видання такої книги є свідченням того, що ми йдемо вірною дорогою до Храму.

Література:

1. Орленко М.І. Успенський собор Києво-Печерської Лаври: методичні засади і хронологія відтворення. – К.:Фенікс, 2015. – 832 с.

Аннотація

Охарактеризована монографія Н.И. Орленко. посвященная Успенскому собору Киево-Печерской Лавры, выявлена актуальность издания для реставрации и нового храмового строительства.

Ключевые слова: Успенский собор, Киево-Печерская Лавра, воссоздание.

Annotation

Were characterized the book of Mykola Orlenko about the Dormition Cathedral of Kyiv-Pechersk Lavra, were marked the actuality of this edition for conservation and building of new churches.

Key words: Dormition Cathederal, Kyiv-Pecherk Lavra, rebuilding.